

E L V E K É S M Ű V E K

Magyar elbeszélők svéd nyelven. — Leffler Bélát két szál fűzi az irodalomhoz, egy északon, egy nálunk. Hogy nálunk sokat tett az északi irodalom érdekében, azt mindenki tudja. Sokat ültetett át a magyarba — Heidenstam Endymion-fordítása a legkitűnőbb modern műfordítások egyike — sok cikket írt az északiakról s legutóbb is nagyszerű elbeszéléssorozatot szerkesztett dán, svéd és norvég írókból. Azt azonban kevesen tudják, hogy amilyen pártfogója itt Északnak, éppen olyan Északon a magyar irodalomnak. Hosszú évek óta olyan munkásságot fejt ki, melyet leginkább egy irodalmi nagykövetéhez lehetne hasonlítani. A magyar költészet iránt állandóan ébren tartja a figyelmet és olyan érdeklődést tudott kelteni irántunk, amelyet senki sehol Európában. A feladat, mely előtt áll, nem könnyű. Az északi irodalom kapcsolatai a franciák, angolok, németek felé igen erősek s hogy a verseny milyen nagy, arról nem kell beszélni. Néhány színműíró, akinek darabját Stockholmban, Oslóban adták, ért el valamelyes eredményt abban a tekintetben, hogy hozzászoktatta a közönséget egy csaknem exotikus kis nép valóságához. Ennyiben a propagátor munkája meg volt könnyítve — a színműírók által keltett hírt azonban ellensúlyozni kellett. Valahogyan meg kellett győzni az északiakat, hogy a magyar irodalomnak vannak komolyabb színei és súlyosabb egyéniségei is. Éppen ezért az a novellagyűjtemény, melyet most svéd nyelven Leffler Béla és kitűnő munkatársa, svéd származású felesége, Signe Lilienkrantz, kiadott (Ungrskanoveller, valda ar Signe och Béla Leff

ler, Stockholm. Norstedt & Söners), a magyar irodalomnak nagy lépése egy objektívebb, reálisabb kép felé.

Az anthológia anyagának megválogatásában néhol soknak látszik az anyag, néhol érezhető egynémely hiány. Nem tudni biztosan, hogy a fordítók időszakot akartak-e bemutatni, vagy csak rövid pillantást vetnek, nem a legeslegújabb, hanem csak az újabb magyar irodalomra. Tény, hogy a novellák java a háború előtti írók tollából való — ami pedig a háború utáni írók műve, az nem mindig a magyar írásművészet java. Az egész huszadik század anthológiájának ez kevés, az 1914 előtti időket pedig nem ölelheti fel a szűkreszabott térben. A fordítások azonban komoly írói munkák és méltóak Leffler nagy és értékes célkitűzéseéhez. A dilettantizmustól teljesen ment, befejezett műfordítások, amelyekben a magyar nyelvnek csaknem áthidalhatatlan fordítási nehézségeit a fordító és felesége művészettel oldották meg. A svéd nyelv acélos, csillogó, világos színeinek leginkább az artisztikus stílusban írt elbeszélések felelnek meg: így a leg-sikerültebb fordítások Ambrus Zoltán, Babits Mihály és Tormay Cecile novellái. Ezekben alig vész el valami, ami pedig a legnagyobb érték, megmarad: a választékoság, előkelő emelkedettség és a tiszta irodalmiság. Gárdonyi, Herczeg, Mikszáth és Móríc sajátosságai néhol pompásan kiemelkednek — ráismerni a magyar fordulatra és az egész elbeszélés lendületére.

A kötet elé Fredrik Böök tanár, a nagynevű svéd akadémikus és irodalomtörténész írt előszót. Amennyire hat lapon lehet, kitűnő vázlatát adta

az eleven magyar irodalomnak. A hang, amit megüt, az őszinte érdeklődése, sőt az elismerése, amely egyaránt szól a magyar íróknak és fordítóknak.

Hamvas Béla.

Dr. Miskolcзы Ágost : Szemben a forradalom arcvonalával. (Az Athenaeum kiadása.) Sohasem vártunk és követeltünk annyit az államtól, mint napjainkban : összes erkölcsi és anyagi javaink gondozását. Ezek között első-sorban a törvényekkel szabályozott társadalmi rendnek, mint a békés munka feltételének biztosítását azokkal a titkos, földalatti, vagy nyílt, politikai, művelődési, gazdasági céggért hordó mozgalmakkal szemben, amelyek az állam rendjének felforgatásával remélik elérni céljaikat. Egyre világosabbá válik, hogy ebben a nagy tervszerűséggel és széles fronton folytatott támadó hadjáratban az államnak új és hathatós önvédelmi fegyverekre van szüksége. Ingadozás nélküli erélyre a közigazgatásban, szigorúságra az igazságszolgáltatásban s nem utolsó sorban a jóhiszemű emberek felvilágosítására és meggyőzésére. Olyan közvéleményre, amely tisztában van az állam magas etikai koncepciójával, a *modern államvédelem* szükségleteivel s tisztán látja a veszedelmet is, amelyet a rombolás erőinek állandó szervezkedése mindannyiunkra hozhat. Nagy munka vár ezen a téren a szó, a toll, a szellem harcosaira : felbontani azt a másfél százados ideológiát, amely glorifikálja a forradalmat és szétzüllesztzi az állam hatalmi szervezetét. Kétségtelen, hogy Európa vezető elméi kiábrándulva fordultak el a liberáliszmus, a demokrácia, a szocializmus és a kommunizmus tanaitól, amelyek még nemrégben tartották, csupán az kétséges, hogy felvilágosító munkájuk mennyi idő múlva hat el a társadalom alsó rétegeibe s mennyi idő múlva lesz képes ezeket a rétege-

ket pacifikálni, lelkileg is meggyőzni és megnyugtatni.

Miskolcзы Ágost dr. főügyész helyettes egy évtizede vívja a harcot közvándói székéből és íróasztal mellől : szemben a forradalom arcvonalával. Előtte tárult fel először a forradalom aknahálózata a bolsevista perek aktáiból, ő ismerhette meg legalaposabban a szovjetpropaganda módszereit a hétről-hétre gyűjtött forradalmi célú sajtótermékekből. Közvetlen tapasztalatain kívül a forradalmi mozgalmak mélyebb összefüggéseit is feltárja, elméleti hátterüket is megvilágítja. Jól ismeri a kérdés nemzetközi irodalmát és nem kerülik el figyelmét a kommunista forradalom történeti analógiái sem : a francia forradalmat a modern historikus szemléletével látja. Könyvében azokat a cikkeket gyűjtötte most össze, amelyek az utóbbi években a *Rendőr*, a *Magyar Szemle*, a *Társadalomtudomány* és főképp a *Budapesti Hírlap* hasábjain jelentek meg s oly alacsony színvonalú publicisztikai irodalmunknak kiválóan értékes termékeiként ismereteseek.

Noha ezzel már állást foglaltunk abban a kérdésben is, szükség volt-e ezeknek a cikkeknek könyvalakban való összegyűjtésére, mégis legyen szabad megjegyeznünk, hogy a szerzőtől még szívesebben látnánk a forradalmi aknamunkánk rendszeres, *tudományos könyvben* való feldolgozását. Ebben a formában elkerülhetetlen volt bizonyos tényeknek, megállapításoknak gyakori ismétlése s a gondolatoknak bizonyos szaggatottsága, noha a cikkeket erős tárgyi egység és azonos meggyőződés fűzi össze s az összegyűjtés sorrendjén is bizonyos fokozatosság figyelhető meg.

A könyv hatvannégy cikkének értékes tanulságai közül kiemeljük az orosz bolsevizmus éles kritikai rajzát, a forradalmi mozgalmak pontos történeti és lélektani magyarázatát s végül az esküdtbíráskodás meggyőző